

PRILOZI ZA POVIJEST PELJEŠKOG POMORSTVA U XVII. I XVIII. STOLJEĆU

STJEPAN VEKARIĆ

I.

U početku XVII. stoljeća dubrovačka je trgovačka flota znatno manja u odnosu na stanje potkraj XVI. stoljeća. Godine 1605. u opremi se nalazi prema jednom popisu 66 brodova s ukupno 16.532 kola nosivosti.¹ Budući da je taj popis bio izrađen zbog plaćanja takse za brodove, te su kapetani brodova u takvim prilikama obično izjavljivali manju tonažu broda od stvarne, nije isključeno, da je ukupna tonaža dubrovačke trgovačke flote u opremi bila za 500—1000 kola veća. Tih 66 brodova različite su nosivosti, i to: (u zagradama je označen broj peljeških brodova)

Iznad 500 kola	300—500 kola	100—300 kola	50 =100 kola	Ispod 50 kola
16 (—)	7 (—)	13 (2)	12 (6)	18 (6)

Vidimo, da Pelješčani u tom razdoblju imaju pretežno brodove od 50—100 kola i manje od 50 kola nosivosti. Najveći pelješki brod u tom razdoblju (a i u toku čitavog XVII. stoljeća) ima jedva 200 kola, a najveći dubrovački brod u istom popisu ima 900 kola.

Međutim, već oko 1650. godine rijetko se grade veliki dubrovački brodovi od preko 500 kola nosivosti, te njihov broj naglo opada. U isto vrijeme raste postepeno broj peljeških jedrenjaka, tako da su u razdoblju od 1640.—1680. na više od $\frac{2}{3}$ brodova pod dubrovačkom zastavom kapetani s Pelješca. To ipak ne znači, da su svi ti brodovi bili isključivo vlasništvo peljeških obitelji. U te brodove uloženi su mahom kapitali dubrovačke vlastele (i u manjoj mjeri dubrovačkih Židova). Dapače, čest je slučaj, da je više od $\frac{2}{3}$ broda u rukama dubrovačke

¹ Isp.: Armamenta, sv. 47 za 1605. g. (Dubrovački državni arhiv — DDA).

vlastele, a zapovjednik broda (Pelješčanin) u to vrijeme ima najviše 2—4 karata. Doduše, tada je i brodski pisar ponekad vlasnik jednog do dva karata, a nisu rijetki slučajevi, da i ostali članovi posade posjeduju manji djelić broda (četvrtinu ili polovinu karata). Prema tome, uz neke izuzetke, ti su brodovi u tom razdoblju svojina Dubrovčana, a Pelješčani ih vode i zainteresirani su u njima s većim ili manjim brojem karata. Pa ipak sve te brodove možemo smatrati pelješkim, jer je zapovjednik i čitava posada redovito sa Pelješca, a glavni vlasnik broda (koji je uložio novac) samo prima dobit.

Udarac, što ga je Dubrovnik pretrpio u katastrofalnom potresu od 1667. godine, morao se nepovoljno odraziti i na dubrovačko pomorstvo. Međutim, potres je u prvom redu osiromašio dubrovačku vlastelu, i oni su u prvo vrijeme morali povući znatan dio svojih kapitala, što su bili uloženi u brodove. Pelješčani, međutim, koji nisu stradali u potresu, mogli su na taj način postepeno povećavati svoje udjele u tim brodovima i tako s vremenom postati glavni vlasnici. Taj proces postepenog smanjivanja broja karata dubrovačke vlastele u pelješkim brodovima možemo pratiti kroz čitavo XVII. i dobar dio XVIII. stoljeća.

Približno stanje i razvoj pelješkog pomorstva najbolje ćemo vidjeti iz popisa peljeških brodova XVII. stoljeća.²

PELJEŠKI BRODOVI U XVII. STOLJEĆU

Ime broda	Nosivost u kolima i mjesto gradnje	Razdoblje za koje ima podataka o brodu	Vlasnik (odnosno kapetan) i broj karata
S. Stefano	galeon	1596—1607	Rusko Ivanov
S. Nicolò	galeon 85	1600—1609	Šilojević, Rusković
	fregata	1601	Trapaević
M. M. di Sabioncello	grip	1601—1617	Mačković
S. M. di Ascensione	nave 200	1601—1605	Ljubaković
S. M. di Sabioncello	naviglio 12	1601—1606	Garbin
S. M. di Assuntione	galeon 85	1601—1608	Pasinović
SS. Trinita	grip 20	1602—1605	Gruica
S. M. di Scarpello	galeon 100	1602—1606	Rusković, Moro iz Perasta Brodolom
S. Franc. di Paula	galeon 70	1602—1608	Šilojević
S. M. di Ascensione	galeon 75	1603—1608	Rusković
S. M. di Bissone (?)	galeon 90	1603—1606	Cvitković 12
S. Anuntiatà	galeon	1603—1604	Šilojević Zaplijenjen od venec. brodova

² Popis je sastavljen prema izvorima: Za razdoblje od 1600. do 1648.: Noli e sicurta, ser. 56, sv. 37—60; Assemblee e Consolato del mare, ser. 55—3, sv. 33 i razni podaci iz Div. di canc., Div. de foris i Acta s. Mariae, Za to razdoblje nije nam se, nažalost, sačuvala knjiga Arboracci 1615., što se spominje u sv. 93 Div. de foris. Za razdoblje od 1648. do 1699. podaci su uzeti uglavnom iz knjige »Arboracci 1648.« i dopunjeni su bilješkama iz serije Assemblee e Cons. del mare. (Sve DDA).

Ime broda	Nosivost u kolima i mjesto gradnje	Razdoblje za koje ima podataka o brodu	Vlasnik (odnosno kapetan) i broj karata
SS. Trinita (?)	gal. mali 45	1604—1608	Rusković
S. M. di Sabioncello	naviglio 25	1604—1629	Ivan Kristov
S. M. di Sabioncello	galeon 70	1604—1614	Zubović
S. Giacomo di Salitria	vascello 30	1605—1608	Gruica
* * *			Zarobljen od Uskoka
S. Maria della Grazia	vascello 12	1605—1615	Ivan Djurov
	galeon	1605—1613	Čošica
S. M. dello Scoglio	galeon	1605—1629	Brodolom u Dalmaciji
	grip	1605—1607	Orebić, Balaš
			Rćanin
			Zaplijenjen od gusara u
			Apuliji
S. Bonaventura	galeon	1606—1608	Ljubak
S. M. Annuntiatia	galeon	1607—1640	Bonfiol, Rusković
			Brodolom u Anconi
SS. Anuntiatia	galeon	1608—1634	Gruica, Dinarić, Bonfiol
S. M. del Carmine, S. Stefano	galeoncino 18	1608—1639	Kopsić
S. Giovanni Battista	galeon	1608—1628	Franjo Radov
S. Stefano	galeon	1609—1642	Pazinović, Kalan
* * *	barca	1610	Milošević
	barca	1610—1614	L. Nikolin
S. Franc. d' Assisi	bertone	1610—1622	Rusković
S. M. di Montenero	bertoncino	1613—1619	Njakara, Longo
			Brodolom kod Korčule
S. Nicolo	fregata	1614—1628	M. Lukin
S. Franc. di Paola	galeon	1614—1630	Zubović
M. del Rosario	fregata	1615—1616	N. Antunov
			Stradala kod Lastova
S. Maria di Loreto	galeon	1616—1626	Pasinović, Rusković
* * *	pedotina	1617	Uhvaćen od gusara u Alb.
			V. Radov
			Uhvaćen od turs. gusara
	pecta	1618	A. Nikolin
	fregata	1618	Dj. Marinov
S. Nicolo di Sabioncello	galeon	1618—1628	Mišić
S. M. di Rosario	bastimento	1619—1630	Čošica
Nostra Mad. di Rosario	tartana	1619—1637	Dj. Radov
	(marcil.) 22		
S. M. di Ascensione	galeon	1620—1652	Šaletović
	saetia	1620	Njakara
	pulaka	1621—1637	Zubović, Radatović
S. M. del Carmine	galeon 77	1622—1640	Milić, Zubović, Roza,
			Trapaević, Mrgudić
SS. M. di Sabioncello	patač 97	1622—1660	Fisković
S. M. Carmelitana	galeon	1623—1637	Oresi, Bogić
S. M. del Rosario	galeon	1624—1642	Orebić, Pšunj
SS. Trinita e S. Ant. di Padova	galeon	1624—1644	Šiloević, Rusković
* * *	fregata	1624—1628	Kraljević, Roza, Rusković
S. M. di Sabioncello e Š. Catterina	galeon	1627—1635	F. Radov, Šuljaga
SS. Maria di Loreto	galeon	1627—1633	Barkarić
S. Stefano	galeon	1627—1652	Ljubaković

Ime broda	Nosivost u kolima i mjesto gradnje	Razdoblje za koje ima podataka o brodu	Vlasnik (odnosno kapetan) i broj karata
SS. M. del Rosario	galeon 73	1627—1659	Habić
S. Maria del Carmine	pulaka	1627—1639	Jurica
La M. del Carmine	galeon 60	1629—1645	Brodolom kod Koločepa
***	fregata	1630	Trapaević
S. Barbara	galeon	1631—1638	Gruica
***	tartana	1632	Franković
***	barcone	1634	Šaletović
S. M. del Rosario e S. Biagio	tartana	1634	Brodolom u Apuliji
S. M. del Carmine	galeon 70	1634	Halandarka
SS. Catterina	galeon	1634—1642	M. Mihov
S. Nicolo	galeon	1635—1641	Ivan Kristov
***	tartana	1635	Orebić
S. M. di Rosario	galeon	1635—1644	Orebić
M. del Carmine	galeonc. 50	1635—1650	Tiudirica
S. M. di Sabioncelo	tartana	1636	Brodolom kod Galipolia
S. Stefano	galeon	1636—1638	Kerša
S. M. del Carmine e S. Francesco	500 salma barca	1636—1641	Brodolom na putu za Veneciju
SS. Anuntiata	galeon	1636—1644	Pasinović
Mad. di Concezione	barca	1638	Bakuljan
S. M. del Carmine e S. Ant. di Padova	patač 71	1638—1666	M. Stjepanov
Madonna del Arco	galeon 56	1639—1661	Brodolom
S. M. del Carmine	patač 86	1640—1669	Vulin
S. M. del Carmine e S. Giuseppe	galeon 40	1641—1643	Ljubaković
Mad. del Rosario	patač 93	1644—1653	Jerić-Polovinović
SS. Trinita e S. Antonio	galeon	1644—1645	Bonfiol, Bjeliš
S. Nicolo e Santa Veneranda	marsil.	1650	Demoliran u Gružu
SS. Mad. del Rosario	galeon 73	1652—1659	Šaletović
SS. Anunziata	galeon 170	1652—1657	
S. Croce e S. Ant. di Padova	patač 179	1655—1675	Miloš
S. M. del Carmine e S. Ant. di Padova	Korčula		Lanzalo
Sta. Maria di Carmine	nava 135	1656—1666	Braili
Santa Anna	Korčula		Cvitković
S. Maria di Rosario	tartana	1658	Brodolom
S. Nicolo	pulaka 64	1658	Bonfiol
S. Antonio di Padova	pulaka 60	1659—1665	Rusković
	Korčula 1656		Franković, Slavušić
	galeon 60	1660	Agustinović
			Haba
			Brodolom
			Rusković
			Orebić
			Franković
			Zarobljen od gusara
			Bonfiol
			Mihaili
			Rusković
			Ciuli

Ime broda	Nosivost u kolima i mjesto gradnje	Razdoblje za koje ima podataka o brodu	Vlasnik (odnosno kapetan) i broj karata
S. Francesco di Paolo S. Antonio di Padova	patač 88 Korčula	1660—1670	Rusković
S. Maria di Rosario	pulaka	1660	Miloš
S. Maria del Rosario S. Antonio di Padova	patač 97 Korčula 1660	1664—1671	Jurković 1664. produlj, na 120 kara
S. Maria di Scarpello S. Antonio di Padova	pulaka 63	1664—1671	Rusković, Orebić, Šunj Kupljen od Peraštana i vjerojatno produljen
M. del Carmine e S. Antonio di Padova	pulaka 67 Gruž	1660—1682	Cvitković, Rusković
S. Maria del Rosario	patač 85 Gruž	1661	Karabuća
S. Maria del Carmine S. Antonio di Padova	patač 86	1661	Miloš Obnovljen 1661 u Korčuli
S. Maria di Rosario S. Antonio di Padova S. Domenico	pulaka 61 Korčula	1661—1663	Krstelj
S. Maria di Rosario e S. Antonio di Padova	patač 91 Gruž	1661—1664	Rusković Brodolom
S. Maria di Loreto	patač	1662—1663	Cvitković, Miloš Kupljen u Anconi 1662.
S. Maria del Rosario S. Giuseppe	patač 75 Korčula	1662—1672	L. Agustinović, Bizar
S. Maria di Concezione S. Antonio di Padova	patač 82 Korčula	1662—1675	Kerša I., Kerša M. Prodan 1675.
S. Francesco di Paolo S. Onofrio	patač 160 Gruž	1661—1685	Spica, Orebić
S. Francesco d' Asisi S. Antonio di Padova	patač 98 Korčula	1663—1672	Haba, Jurković, Orebić
Mad. di Carmine e S. Antonio di Padova	patač 110 Korčula	1665—1666	Orebić Zaplijenjen od Turaka
S. Maria della Concezione	patač 101 Korčula	1665—1670	Cvitković
Madonna del Rosario	tartanella 24	1667—1673	Kraljević Kupljen u Anconi
M. Sma del Carmine S. Antonio di Padova	patač 111 Korčula	1657—1678	(Obradić) 17 Kopšić Brodolom
M. della Nunziata, S. Michele, S. Fr. Saverio	patač 95 Gruž	1668—1680	Bonfiol, Stanić, Karabuća Zaplijenjen od gusara
S. Maria di Rosario	patač 110 Gruž	1668 1669—1677	Pasabanda Krstelj, Kraljević Prodan
M. dell Ascensione S. Antonio di Padova	patač 97 Gruž	1670—1688	Kraljević, Karabuća, Antica, Krša, Bizar
S. Nicolo di Carra	patač 94 Gruž	1670—1701	Fisković, Bizar Brodolom
M. del Rosario, Anime del Purgatorio	patač 184 Gruž	1670—1698	Krstelj, Orebić Rastavljen u Napulju
M. del Carmine, San Antonio	patač 94 Gruž	1672—1689	Miloš Zarobljen od Francuza
S. Maria del Carmine S. Catterina	patač 89 Gruž	1673—1679	Kopšić Zarobljen od Turaka
M. di Loreto, San Antonio di Padova	galeon 25	1676—1691	Pešut, (Jakšić) Demoliran
S. Croce, S. Antonio di Padova	fregata 92 Gruž	1680—1691	Karabuća Prodan

Ime broda	Nosivost u kolima i mjesto gradnje	Razdoblje za koje ima podataka o brodu	Vlasnik (odnosno kapetan) i broj karata
Speranza	patač 98	1680—1683	Cvjetković, Franković Kerša
S. Antonio di Padova	fregadone 55	1685—1690	Karabuća Brodolom kod Pulje
M. del Carmine, San Antonio	tartana 67	1687—1693	(Calla) Orebić Prodan Peraštanima
Giesu Maria e Sta Anna	saica 41	1689—1700	Rosa, Kopšić
Santa Elisabetta	patač 127 Korčula	1690—1699	Franković, Lazarović Prodan
Delfino (?)	patač 91	1690—1717	Kopšić, Fisković, Orebić Brodolom u Bakru
Santa Anna	patač 41 Brsečine	1692—1694	Orhanović Prodan
S. Antonio di Padova Anime di Purgatorio	patač 61 Gruž	1692—1698	Pešut Zarobljen od Turaka
S. Nicolo (?) di Tolentino	marciliana 73	1692—1711	Ferri Kupljen u Ferrari, prodan u Veneciji
S. Giuseppe	patač 99 Korčula	1693	Ljubak
M. delli Angeli e S. Antonio	patač 113 Gruž	1694—1699	Bizar Prodan u Veneciji
S. Antonio e S. Catterina	patač 113 Gruž	1604—1700	Kerša Prodan u Veneciji
SS. Trinita	patač Gruž	1694—1700	Fisković Prodan u Veneciji
Profeta	nava 100	1694—1696	Karabuća
San Spiridion	patač 100	1694—1695	Orhanović
Anime del purgatorio	patač 100	1695—1696	Orebić
	patač 100	1695—1696	Kopšić
M. del Scarpello e S. Spiridion	fregadon 100	1695—1698	Živović, Medini
Bonaventura	patač 100	1695—1697	Šunj
Santa Chiara	patač 100	1695—1698	Jurković
San Giovanni	fregadon	1695—1699	Krstelj Prodan

Iz Pregleda brodova vidimo da Pelješac ima pretežno jedrenjake za veliku i malu obalnu plovidbu.³

Pelješki brodovi XVII. stoljeća građeni su gotovo isključivo na domaćim škverovima: na Pelješcu, Korčuli ili u Gružu. U prvoj polo-

³ Jedrenjaci male obalne plovidbe tipa su: barke, barkona, fregate, skiraca, saite (saetia, saica), pedotine, pedote i gripa. Čini se, da među svim tim tipovima i nema velikih razlika, jer se isti brod spominje često kao grip, drugiput kao saica, zatim skirac i t. d. Kao zajedničko ime za sve te tipove malih obalnih jedrenjaka upotrebljava se talijanski naziv »naviglio« ili »vascello«.

vini ovog stoljeća često se spominje gradnja broda na Pelješcu. Tako su 1601. godine Franjo Radov i Andrija I. Šaletović sklopili ugovor s Ivanom Frana Martinovićem za izgradnju broda »a Sabioncello«. ⁴ 20. rujka 1616. gradi Stjepan Dubac brod na Pelješcu kod prota Pere-nića. ⁵ Oko sredine stoljeća, do 1670. godine mnogo je peljeških brodova sagrađeno na Korčuli, a od te godine nadalje u Gružu.

Vlasnici brodova gotovo isključivo su Pelješčani i Dubrovčani uz samo nekoliko poznatih izuzetaka. Tako je galeon Santa Maria di Scarpello (kasnije di Sabioncello) vlasništvo Pelješčanina Ruskovića i Peraštanina Matije Morovića. ⁶ Drugi je takav slučaj patača »M. SS. del Carmine e S. Antonio di Padova«. Brod je bio sagrađen 1657. godine na Korčuli. ⁷ Glavni vlasnik broda bio je Ivan Obradić iz Jelse, a suvlasnik i zapovjednik broda bio je Pelješčanin Marko Kopšić.

Prilike na Sredozemnom moru za pomorsku trgovinu u početku XVII. stoljeća bile su prilično slabe. To možemo zaključiti iz pisma Đure Dolistića iz Napulja Dubrovačkoj Vladi. Dolistić je svoj galeon uputio na Siciliju, da doveze u Dubrovnik obavezan teret soli. On se

Najmanji je tip barka. To je nešto veći čamac s palubom preko čitave duljine broda, nosivosti do 15 kola. Posada se obično sastoji od tri čovjeka. Nešto veći od barke je barkon, a još veća je fregata. (Potkraj XVII. stoljeća upotrebljava se naziv »fregate« i »fregatona« za veće brodove, od 75 do 100 kola.

Iz popisa opreme »gripa iz Brindisija od oko 20 kola« možemo dobiti sliku veličine tog tipa obalnog jedrenjaka na početku XVII st. Opremu tog gripa sačinjavaju, prema tom popisu, između ostalog: sidro, prednji i krmni jarbol s jedrima (mezzana e tringhetto), dva konopa za vez broda, dva vesla, čamac i t. d. (Div. di canc., sv. 190, f. 59' DDA) Slične gripu, ali nešto veće su tartanelle i tartane (oko 40 kola).

Gotovo svi jedrenjaci, veći od 50 kola, u to vrijeme su »galeoni«, ponekad uz dopunsku oznaku »mali« (galeon piculo). I za taj toliko rasprostranjeni tip jedrenjaka za veliku obalnu plovidbu imamo popis opreme, iz kojeg možemo uočiti glavne značajke konstrukcije.

Galeon »S. Ivan Krstitelj« iz 1602. godine sastoji se od: »Il corpo del gatione col suo timone e tre alberi cioè maistra, mezzana e trinchetto e di penoni curredi velle quatro: maistra, trinchetto, mezzana, trinchetto di gabbia coi suoi fornimenti.« Za navigaciju: sidro, tri busole, dubinomjer, dvije zastave, tri drvena fenjera; naoružnje: jedna željezna pederera, četiri brončane puške i dvije arkebuzer; pribor za kuhanje i jelo: osam bakrenih tanjira, mlin, bačve za vodu i vino, kabličić, bačvice za ulje, stolnjak i tri ubrusa, dva stola za brojanje novca (!). Grip ima svoj veliki čamac (barca grande) i manji »fregatinu«. (Div. di canc. sv. 190, f. 23', DDA).

Oko sredine stoljeća sve je manji broj galeona. Umjesto njih pojavljuju se patači, pulake, već spomenute fregate, fregatoni i nave.

⁴ Div. di canc., Sv. 189, f. 139, za 27. travnja 1601. (DDA).

⁵ »20 marzo 1616 a Sanbioncello. Con il nome di Dio e di S. M. di Rosario io Stefano Dubaz ho destinato di fabricar uno vascello qua a Sanbioncello per mano di maestro Perenich . . .« (Div. de foris, 34, f. 41, DDA).

⁶ Noli e sicurtà, sv. 41, f. 184' (DDA).

⁷ Isp.: Dr. N. D. Jedan ješlansko-dubrovački brod u XVII. stoljeću (Pomorstvo, 1950, str. 469).

u pismu opravdava, što to ranije nije uradio, i kaže, da su to prouzročile loše prilike, zbog kojih već od nekoliko godina jedva da se mogu izdržati troškovi. Dolistić uvjerava Vladu, »da su se dobici smanjili gotovo na ništa (essersi ridotti li guadagni quasi a niente), budući da su izdaci veći od prihoda.«⁸

Vrlo je zanimljiv i sporazum trinaestorice kapetana i vlasnika peljeških brodova od 22. siječnja 1623. godine, kao najraniji dosad poznati kod nas slučaj kolektivnog istupanja kapetana protiv trgovaca. Taj sporazum u prijevodu glasi:

Dne 22. siječnja 1623.

Glasom ovog napisa utvrđuje se, da su: Nikola Cvitković, Ivan Stjepana Bonfiol, Franjo Rosić, Matij Jurja Zubović, Miho Kristov (Fisković?), Marko Rada Pazinović, Luka Andrije Gurić, Franjo Jakova Radulović, Rado Ivana Kopšić, Marko Božov, Franjo Ivana Mrgudić — izradili ugovor, da nijedan od tih »patrona« ne će i ne može otputovati u solane Barlete (a quella volta delle saline di Barletta) niti tamo krcati so, ako mu se ne bude plaćalo kao ranije.

U istom se dokumentu navodi kazna od dva dukata za svaki kol, ako neki od patrona prekrši taj ugovor.⁹

Jači zamah pomorske trgovine zabilježen je u ovom stoljeću tek oko 1652., 1660.—1662. i 1670. godine (poslije zaključenja Kandijskog rata). Pelješki brodovi plove u ovom stoljeću ponajviše po Jadranu (do Ancone, Venezije i Albanije), zatim do Sicilije, luka Južne Italije i po Levantu. Za Veneciju Anconu i Barlettu oni prevoze iz Dubrovnika: razne vrste kože, tkanine, vunu, vosak, stari bakar, drvo, gnojivo; iz Barija, Barlette i S. Vita dovoze žito i ulje; iz Albanije dovoze žito, vino i drvo, a često prevoze terete lanenog platna i katrana neposredno za Veneciju. Drvo se dovozi iz Piescice i iz drugih mjesta na području Monte Gargana i iz Hrvatskog Primorja. Iz Aleksandrije dovoze se mirodije, a iz Venecije razne preradevine.

Mnogo je brodova u to vrijeme stradalo od gusara. To i gotovo neprekidni ratovi u Sredozemnom moru ometali su jači zamah pomorske trgovine. Pored toga, dubrovačka zastava gubi u Levantu pozicije, što ih je imala u prošlim stoljećima, a neprilike što ih Venecija stvara dubrovačkoj trgovini na koncu XVII. stoljeća, mnogo su jače i neugodnije nego ikada ranije.

⁸ Acta S. Mariae, sv. 22, No. 1702 za 10 rujna 1611, DDA.

⁹ Div. de foris, sv. 40, f. 242—244 za 1622/23, Copia ex Libro Diversorum contract. et instrument. cancellariae Sabioncelli de 1619, f. 67) — DDA.

¹⁰ Nije isključeno, da se tu ne radi i o fiktivnoj prodaji broda dakle ustvari o prijelazu broda pod mletačku zastavu.

II.

Početak XVIII. stoljeća zatekao je pelješko pomorstvo na najnižoj točci. Većina peljeških brodova bila je prodana u Veneciji¹⁰ u zadnjem deceniju XVII. stoljeća, tako da Pelješčani od 1700. do 1705. godine imaju samo pet brodova u opremi. To su ujedno bile i najteže godine Dubrovačke Republike, kada je ona, odsječena od svog zaleđa, svaki čas očekivala propast. Tek 1718. (poslije Požarevačkog mira) poslije deset godina gotovo potpune neaktivnosti, opremaju se na Pelješcu dva broda, ali se već 1720. godine opet povlače u raspremu. Potpuno mrtvilo vlada sve do 1734. godine, kad Pelješčani opremaju tri svoja broda. Iduće 1735. godine oni upućuju u svijet još tri broda. 1742. godine, u toku francusko-špansko-engleskog rata Pelješčani opremaju dvanaest svojih brodova, a godinu dana kasnije još tri.

1745. godine budi se iz mrtvila i dubrovački Senat. Na sjednici od 15. lipnja Vijeće umoljenih donosi odluku o stvaranju savjeta od pet osoba koji će se brinuti za pomorske poslove. U obrazloženju te odluke kaže se, da će »navedena gospoda razmotriti sve dosadašnje propise, uzevši u obzir, da je pomorska plovidba bila uvijek faktor, iz kojeg su sve države imale najvećih koristi, i da se od te plovidbe, koja je nekad bila razvijena i u ovoj naciji, ako bude opet oživjela, može očekivati neka dobrobit za opalu trgovinu ove države . . .«¹¹ I zaista, 1746. i 1747. godine samo Pelješčani opremaju sedamnaest svojih brodova. Otad, pa sve do konca XVIII. stoljeća (osim kratkog razdoblja od 1770. do 1775. zbog rata s Rusijom, kad je plovidba bila potpuno prekinuta) pelješko se pomorstvo ispočetka lagano, a zatim sve jače razvija. Svake godine Pelješčani opremaju po nekoliko novih brodova, a njihov se udio u tim brodovima neprekidno povećava. U XVII. i u početku XVIII. stoljeća dubrovački je vlastelin posjedovao najmanje $\frac{1}{3}$ broda, od sredine tog stoljeća situacija je obrnuta. Pelješki kapetani i brodovlasnici imaju sada $\frac{2}{3}$ brodskih karata, a ulozi dubrovačke vlastele svode se na svega nekoliko karata. Čest je slučaj, da se dio karata (4—6) nalazi u rukama dubrovačkih židova. U posljednjim decenijama XVIII. stoljeća Pelješčani su u većini slučajeva isključivi vlasnici svojih brodova. Dapače, pojedini se pelješki brodovlasnici pojavljuju i kao suvlasnici na brodovima, koji nisu pelješki. Tako pelješke bogate brodovlasnike obitelji Kerša, Tomašević, Pilković i druge postepeno preuzimaju nekadašnju ulogu dubrovačke vlastele: oni ulažu svoje kapitale u dubrovačke brodove pored toga, što su i isključivi vlasnici svojih jedrenjaka.

¹¹ ». . . Ed avendo i detti Signori senatori riveduti gli ordini sin ora . . . emanati, e considerando che la navigazione sia quella da cui tutte le nazioni han sempre ritratto i maggiori vantaggi, e che dalla medesima un tempo esercitata da questa Nazione, quando si praticasse di nuovo, poteva sperarsi qualche beneficio al decaduto comercio di questo Stato . . .« (Arboracci di bastimenti 1756.—1784., ser. 55, sv. 4/1 — DDA).

PELJEŠKI BRODOVI XVIII. STOLJEĆA

Ime broda	Nosivost u kolima i mjesto gradnje	Razdoblje za koje ima podataka o brodu	Vlasnik (odnosno kapetan) i broj karata
Madonna del Rosario	patač 91	1701—1713	Orebić Prodan u Veneciji
Madonna del Rosario * * *	patač tartana 53	1704—1709 1705	Bizar Šunj
San Nicolo	marcil. 65	1705—1706	Bonfiol
Madonna del Rosario * * *	patač tartana 52	1705—1706 1705	Kraljević Zarobljen od Turaka Orebičić
Tre Re	nava 180	1705	Rusković
Santa Barbara	patač	1706—1725	Kopsić, Fisković, Orebić, Ljubak
M. della Gratitudine	marcil. 60	1706	Karabuća
Sant Antonio	fregadon 60	1706—1719	Pasabanda Demoliran na Rijeci
San Nicola	fregadon 64	1708—1709	Andričević Prodan u Bakru
S. Anna e S. Giuseppe * * *	nava 92 tartanella 26 tartanella 14	1708—1739 1708—1728 1709—1714	Kerša (12) Bizar (12) nasl. Agustinović Živović Demoliran
* * *	trabakul 35	1714—1725	Krivelja
San Giuseppe (?)	patač 54	1718—1750	Despot
Vergine Gloriosa * * *	patač 115 Korčula	1725—1739	Lazarović, Lupis
* * *	fregadon 53	1734—1736	Jerkov(ić)
M. d'Angeli, S. Antonio	patač 80	1734—1739	Živović Brodolom
Mad. di Rosario San Giorgio	pulaka 65	1734—1738	Kraljević
Santa Anna (San Prospero)	fregadon 74	1735—1750	Bogić, Belatin
S. Antonio di Padova S. Francesco	fregadon 29	1735—1737	Bonfiol
S. Ant. di Padova S. Franc. Paola	patač 66	1735	Bonfiol Zarobljen od gusara
M. del Rosario	patač 108	1738—1750	Cvitković (?) Šaletović
SSma Trinita Mad. del Rosario	fregadon 71	1742—1744	Flori-Cvitković
S. Francesco di Paola M. del Rosario	marcil. 48	1742—1744	Ljubak
SS Trinita M. del Car- mine S. Giuseppe	patač 92	1742—1755 1756—1761	Bizar Kerša, Fisković
S. Giovanni Nepomu- ceno(?)	patač 96	1742—1744	Saletović
S. Francesco di Paolo	fregad. 62	1742—1750	Andričević
SSma Annunziata	patač 62	1742—1745	Dominković
M. della Concezone An. del Purgatorio	patač 66	1742—1743	Bonfiol
SSma Trinita	fregadon 59	1742—1744	Bonfiol
SS Trinita M. di Ter- satto A. di purgat.	marcil. 27	1742—1744	Belatin
Mad. e S. Francesco di Paola	fregadon 53	1742—1744	Jakobljević

Ime broda	Nosivost u kolima i mjesto gradnje	Razdoblje za koje ima podataka o brodu	Vlasnik (odnosno kapetan) i broj karata
***	nava 98	1742—1744	Živović Zarobljen od gusara
Mad. delle Grazie	marcil. 30	1742	Bizar
***	marcilian. 78	1743—1744	Glabalo
***	patač 66	1743—1744	Belatin
***	tartanela 14	1743—1746	Iveta, Bjelovučić
S. Anna S. Giuseppe	nava 92	1746—1761	Bizar
***	vascello 76	1746—1748	Orebić, Fisković Brodolom
Mad. degl Angeli	nava 98	1746—1750	Gurić
Giudita	pulaka 74	1746—1761	Kerša, Fisković
M. SS del Rosario	tartana 58	1746—1770	Duba, Pilković (2)
S. Anna S. Biagio			
SS Trinita M. SS della	pulaka	1746—1764	Kerša (3)
Grazie, Biagio, San		1764	Andričević (oko 20)
Antonio di Padova			1764 brod prodan na dražbi
M. SS del Carmine S.	patač 86	1746—1777	Ljubak, Belatin
Biagio S. Rocco			
M. delle Grazie San	pulaka 62	1746—1752	Balaš, Feri, Sliepčević
Francesco Saverio			Brodolom
S. Franc. di Padova S.		1747—1758	Orebić (6) Fisković (2)
Anton. An. del Purgat,			
Santa Teresa	nava 92	1747—1757	Karabuća, Gurić (5) Brodolom
M. della Concizione	patač 202	1747—1762	Bizar (2)
S. Gius. S. Biagio			
S. Francesco di Paolo	nava 112	1752—1753	Snašić (9)
		1747—1752	Snašić, Kerša (12) Brodolom
SS Trinita S. Franc.	patač 84	1747—1749	Karabuća
di Paolo			
SS Imacolata	vascello 101	1747—1761	Bizar
Conezione			
M. SS del Rosario S.	vascello 115	1747—1770	Pasabanda, Lazarović
Franc. d Asisi S.			
Vincenzo Ferreiro			
San Giuseppe	nave 136	1747—1754	Kerša (4)
M. SS. delle Grazie	nave 87	1747—1770	Živović, Fisković (10)
S. Biagio			
S. Biagio S. Vin. Fer.	nave 228	1748—1770	Klarić, Fisković
S. Rosa S. Giovanni			
di Capistrano			
	fregadon 62	1748—1750	Orebić
M. SS Annunziata	patač 120	1749—1750	Belatin
M. della Concezione	pulaka 90	1749—1778	Ljubak, Fisković
S. Biagio S. Fr. Sav.			
S. Nicolo Postiglion	nave 148	1750—1767	Bonfiol, Kerša, Lalić, Orebić (20)
d' America			
***	pulaka 54	1750—1758	Bušlaveta
***	marcil. 50	1750—1751	Despot
***	feluka 36	1750—1758	Mrčević
M. SS delle Grazie S.	nava 123	1751—1754	Mrgudić, Bizar (20) Brodolom
Giuseppe			
M. SS del Rosario S.	patač 83	1751—1769	Belatin, Pilković (5½)
Fr. Sav. S. Catterina			

Ime broda	Nosivost u kolima i mjesto gradnje	Razdoblje za koje ima podataka o brodu	Vlasnik (odnosno kapetan) i broj karata
Galera S. Biagio San Nicolo	pulaka 83	1751—1770	Šapeta, Orebić, Belatin, Fisković (16)
Costanza Gloriosa	* * *	1752—1755	Fisković
Vergine della Concez. S. Biagio S. Fran- cesco Saverio	pulaka 35	1752—1761	Mimbeli I.
S. Biagio S. Vincenzo Ferreiro	nave	1752—1764	Bonfiol, Šunj (17)
Imac. Concezione San Biagio S. An- tonio	pulaka 78	1752—1784	Fisković, Kerša, Bizar, Pilković (8)
M. SS del Carmine S. Vin. Ferreiro	pinko	1753	Kerša (2)
Ssma Trinita	feluka	1753	Paulović (6)
S. Giuseppe S. Biagio S. Eufemia * * *	nava 117	1754—1793	Ljubak
	nava	1754	Boša Prodan
Ssma Anunziata	nava 87	1755—1764	Rusković, Fisković, Bonfiol (14)
M. SS del Carmine S. Giuseppe S. Biagio S. Nicolo	patač 105	1755—1770	Pasabanda
Galera Regina Catterina	nava 80	1755—1770	Bizar, Kerša (4), Fisković, Rusković
Ancilla Domine S. Biagio	kekija	1755—1761	Šuljažić, Pilković (13)
M. SS del Rosario S. Antonio di Padova	pulaka	1755	Marković, Šapeta, Šunj (12)
M. SS del Rosario S. Giuseppe	pulaka 42	1755—1759	Pilković, Mrgudić, Rudeč (24)
		1759—1770	Belatin, Šapeta (17)
S. Giuseppe S. Anna	nava 86	1756—1763	Kerša (8), Ljubak
M. del Scarpello S. Biag. S. Franc. Saver. San Nicolo	tartanela 30	1756—1763	Vručica
Ssma Vittoria	nave 76	1756—1759	Kovačević Demoliran
M della Concezione S. Biagio	tartana 38	1756	Kovačević
Santa Anna	nava 89	1758—1793	Karabuća, Gurić, Ljubak, Pilković (11)
Santa Bonaventura	nava 135	1758—1769	Lazarović, Dominković (23)
M. SSma delle Grazie S. Biag. S. Ant. Padova	nava 80	1758—1763	Cvitičković-Flori, Fisković, Belatin (4)
Santa Teresa	kekija 90	1758—1793	Gurić, Lazarović (19)
M. SS del Rosario S. Domenico S. Fr. Sav.	pulaka 90	1758—1770	Belatin
M. SS. del Rosario S. Biag. S. Ant. Padova	trabakul 50	1759—1770	Iveta, Feri, Zimić, Franković (20)
M. SS della Concez. S. Biag. S. Nicolo	pulaka 31	1759—1783	Skurić, Pržetić, Milašin

Ime broda	Nosivost u kolima i mjesto gradnje	Razdoblje za koje ima podataka o brodu	Vlasnik (odnosno kapetan) i broj karata
M. SS. del Carmine S. Antonio	pulaka 64	1759—1784	Karabuća, Balaš, Pilković
Santa Vittoria	nava 109	1760—1781	Kovačević (15) Brodolom
M. SS della Concez. S. Biag. S. Nicolo	tart. 27	1760—1770	Lupis
San Nicolo	snow 80	1761—1790	Bonfiol (19), Orebić
S. Giuseppe S. Ant. Padova S. Vinc. Fer.	pulaka 56	1761—1783	Mimbeli, Fisković, Tunjica (15)
S. Cosmo e Damiano	kekija 75	1761—1783	Jurišić (12)
M. SS del Carmine S. Biagio S. Antonio	kekija 67	1761—1783	Koboević, Bonfiol, Župa (9)
Imacolata Concez. S. Franc. Saverio	nave 118	1762—1792	Krša, Ljubak, Flori (19)
Costanza Diletta	pulaka 60	1762—1765	Andričević, Šuljažić (6)
Imac. Concez. S. Gius.	nava 138	1763—1783	Bonfiol, Bizar (15)
M. SS. del Carmine S. Croce S. Fr. Sav.	nava 69	1765—1784	Kovačević (12)
S. Michele e l Usaro	nava 127	1766—1770	Kerša, Andričević (19)
S. Giov. Battista S. Vicen. Ferreiro	pulaka	1768	Gurić, Glabalo, Trapaević (10)
M. SS delle Grazie S. Franc. di Paolo	kekija 83	1769—1793	Župa, Krivelja (18)
S. Giuseppe S. Franc di Paolo	pulaka 65	1776—1795	Boša, Tunjica, Bizar, Ljubak (8)
Mad. del Carmine	pulaka	1776	Mimbeli (15)
S. Ant. di Padova	pulaka	1777—1783	Soko, Bonfiol (24)
Amine del Purgat. SS concez. S. Gius.	pulaka 84	1777—1792	Prodan Kerša, Flori (20) Brodolom
La Provvidenza	pulaka 70 (1803—brik)	1777—1709	Jakulić, Pilković, Tunjica (20)
M. di Loreto S. Ant. di Padova	kekija	1777	Župa, Mrgudić, Andrović (24) Brodolom
M. delle Grazie S. Fr. Saver. S. Vinc. Ferr. S. Rocco	kekija 60	1777—1782	Jakulić (9)
M. SS dell Annunziata	pulaka	1778—1782	Fisković, Djivović (20) Brodolom
M. SS del Bisone	pulaka	1778—1781	Orebić (7)
M. SS di Loreto S. Franc. di Paola	kekija 106	1778—1805	Baletin, Kopsić (15)
L. Angelo Custode	nava 124	1778—1793	Dominković (7)
S. Maria S. Anna	nava 97	1778—1793	Kosović, Kerša (10)
La Vigilanza S. Antonio S. Maria	nava 97	1778—1793	Ob. Fisković (7)
M. SS del Carmine S. Nicolo	pulaka 74	1778—1798	Belatin, Pilković (12)
M. SS degli Angioli	nava 104	1779—1787	Šunj, Kerša, Bizar (10) Brodolom
La Rondinella	pulaka 76	1779—1793	Braili, Kerša (6)

Ime broda	Nosivost u kolima i mjesto gradnje	Razdoblje za koje ima podataka o brodu	Vlasnik (odnosno kapetan) i broj karata
M. SS delle Grazie S. Giuseppe	pulaka 82	1779—1793	Bizar, Kerša (11)
Md. Carmelitana	kekija 60	1779—1783	Karabuća, Semunović (4)
Sant Antonio	kekija 77	1780—1789	Gurić (10) Prodan
S. Anton, di Padova	kekija 88	1780—1793	Rusković (2)
La Speranza	pulaka 74	1780—1805 1794	Jakulić, Kerša (12) Kopsić (13) Brodolom
L Adria	pulaka 85	1780—1783	Cvitković, Fisković (8)
S. Vinc. Ferreiro	trabakul	1780—1782	Čerezin (4)
Giuditta	nava 77	1780—1790	Kerša Prodan
Amicizia	kekija 77	1780—1793	Pešut
M. SS della Concez. S. Giuseppe	pulaka 94	1781—1782	Despot (15) Stradao u požaru
M. SS del Carmine S. Giovanni Battista	nava 109	1781—1793	Kobojević (7)
L Europa	nava 103	1781—1793	Kovačević (6)
La Sacra Familia	kekija 88	1781—1797	Andričević (7)
Salvator del Mondo	pulaka 89	1781—1797	Belatin, Fisković
S. Giov. Battista S. Elisabetta	pulaka 102	1781—1786	Jurišić
M. SS del Carmine S. Biagio	nave 83	1782—1783	Skorić (5)
Gloria Celeste	pulaka 92	1782—1804	Kovačević (10)
Santa Vittoria	nava 116	1782—1788	Kovačević (10) Brodolom
M. SS del Rosario	nave	1782	Lazarević (5)
M. SS di Loreto S. Giuseppe	nave 102	1783—1794	Despot (9) Brodolom
Nettuno	nava	1783—1785	Lazarović (5) Prodan
La Fortunata	pulaka 92	1783—1789	Kovačević (5) Brodolom
San Nicolo	nava 186	1783—1784	Jugović
Santa Maria	kekija	1784—1787	Bota (4)
La Fortunata	kekija 92	1784—1791	Župa, Jakulić (18)
Il Fedele	nava 101	1784—1793	Fisković (11)
Il Costante	nava 219	1785—1806	Fisković (6)
M. SS del Rosario S. Vinc. Ferreiro	kekija	1786—1794	Valjalo, Marinović, Andročević (16) Brodolom
Imacol. Concezione	kekija 79	1786—1798	Glabalo (17)
M. SS delle Grazie S. Ant. Padova ¹⁷	kekija 63	1786—1806	Djivović
S. Michele Arcangelo	kekija 68	1786—1793	Pešut, Karabuća
M. SS del Rosario Ant. di Padova	kekija	1787	Flori, Šimunović
Imacol. Concezione	nava 121	1787—1789	Dominković, Bogić Prodan
S. Vinc. Ferreiro	pulaka 64	1787—1789	Pilković, Andreis
M. SS del Rosario S. Nicolo S. Eufemia	nave 109	1787—1793	Bota

Ime broda	Nosivost u kolima i mjesto gradnje	Razdoblje za koje ima podataka o brodu	Vlasnik (odnosno kapetan) i broj karata
M. SS delle Grazie	pulaka 51	1787	Štuk
S. Biag. S. Franc. Sav.			
S. Vinc. Ferreiro	kekija 92	1787—1793	Bogić
La Speranza	kekija 88	1787—1793	Belatin
Santa Anna	pulaka 64	1788—1794	Pilković (5)
La Providenza	kekija 29	1789—1793	Djivović
Il patriarca Giuseppe	pulaka	1790—1800	Lasić (16)
Marianna	nava 92	1790—1805	Lazarović, Semunović (17)
S. Antonio di Pad.	brigant. 33	1790—1797	Katičić
La Diana	kekija 88	1791—1805	Kovačević (15)
Clorinda	brigant. 68	1792—1805	Semini (12)
La Ninfa	brigant. 72	1792—1804	Bogić (20) Konfisciran
S. Ant. di Padova	kekija 73	1792—1805	Lasić (16)
La Rondinella	brik 133	1792—1805	Pasabanda (18)
Il Dispaccio	brik 41	1793—1795	Tomašević (5)
M. SS del Carmine	palig 15	1793	Radović (24)
La Sovrana	brigant. 64	1793—1903	Cibilić (21)
Il Pellicano	pulaka 90	1793—1794	Fisković
SSma Trinita	brigant.	1793—1809	Andričević (7)
Mad. del Buon Consig.	kekija	1794—1797	Lazarović
La nuova Sorte	brigant. 105	1794—1805	Andričević (18)
SS Annunziata San Gaetano	brik	1794—1795	Kamić (9)
La Sacra Familia	pulaka	1794	Ljubak, Belatin (17)
San Nicolo	brigant. 99	1794—1803	Despot, Kerša, Fisković (16)
M. SS del Rosario	brigant. 64	1794—1805	Radović (18)
La Provvidenza	pulaka	1794	Jurišić (8)
Nettuno	brigant.	1795—1800	Tomašević, Krtica, Kerša
La Speranza	nava	1795	Bota
La Partenope	pulaka	1795—1799	Štuk
M. SS delle Grazie	brigant.	1795—1804	Vekarić (22)
L'Ardito	brik	1795—1796	Koboević
S. Antonio di Padova	trabakul	1795—1796	Splivalo (20)
S. Anna S. Vincenzo	trabakul 33	1796—1805	Kraljević, Djivović (9)
S. Francesco di Paolo	nava 101	1796—1805	Belatin, Fisković
Gloria celeste	nava (brik) 107	1796—1805	Hagjića, Tunjica (11)
Boni amici	pulaka 82	1796—1805	Kerša (8)
Il valente	brigant. 115	1796—1805	Tomašević (8)
La Cleopatra	kekija	1796	Bota
Veri amici	pulaka 110	1796—1806	Kerša, Flori (11)
S. Giovanni M. delle Grazie	brik 86	1796—1809	Milašin (13)
S. Giovanni Battista	brik 91	1796—1806	Golubović (10)
Ssma Trinita	pulaka 137	1796—1806	Tunjica, Katičić (17)
Anna Catterina	kekija 92	1796—1803	Zaplijenili Rusi Kovačević, Pilković, Glabalo (16)
La nuova intrapresa	brigant.	1796	Brodolom Bijelić
La Buona Unione	brik 130 (Venezia 1797)	1797—1804	Fisković (19) Brodolom
M. SS di Cocezione	brik 92	1797—1805	Radović (19)

Ime broda	Nosivost u kolima i mjesto gradnje	Razdoblje za koje ima podataka o brodu	Vlasnik (odnosno kapetan) i broj karata
San Giuseppe ¹⁸	pulaka 110	1797—1809	Orebić, Ljubak (22)
M. del Rosario S. Gius.	brik 84	1797—1805	Seminović (11)
Il Benvenuto	brik 115	1797—1809	Peričević, Jerković (21)
M. SS del Rosario	brik 107	1797—1805	Bogić, Kerša (15)
La Costanza gloriosa	brik 106	1797—1805	Fisković
Il veloce	brik 118	1797—1819	Gurić (20)
La nuova gloria	pulaka 83	1797—1806	Kovačević (19) Zapljenili Rusi
La Minerva	pulaka 135	1798—1806	Braili, Matana (7) Zapljenili Rusi
SS Annunziata S. Antonio di Padova	nava 83	1798—1803	Fisković
M. del Rosario ¹⁹	brigant. (Korč. 1799)	1799—1805	Bjelovučić
La Fortuna ²⁰	kekija	1799—1800	Kriletić Brodolom
M. di Concezione ²¹	pulaka	1799—1800	Radulović, Kriletić
La Giuditta ²²	brik	1799	Dežulović, Matković
L. Amabile	brik 123	1799—1815	Tomašević (7)

Iz pregleda peljeških brodova u XVIII. stoljeću¹² vidimo, da se tonaža jedrenjaka u tom stoljeću nije naročito izmijenila u odnosu na prošlo stoljeće. Većina brodova i sada imaju nosivost između 60 i 100 kola.¹³ Nema podataka, gdje su sagrađeni ti brodovi, ali je vjerojatno, da je najveći broj sagrađen na gruškim, a tek manji broj na korčulanskim brodogradilištima.

¹² Podaci za ove brodove uzeti su iz knjiga: Arboracci, ser. 55, sv. 4, 4/1, 4/2; Libri di ruoli, ser. 55—1, sv. 1—12, DDA.

¹³ Iako se u toku ovog stoljeća pojavljuje veliki broj novih tipova jedrenjaka, to ne znači da je konstrukcija broda mnogo napredovala. Tako se oko 1750. pojavljuju prve kekije, koje potpuno istiskuju patače, a na koncu stoljeća i kekije istiskuju brigantin. Budući da su i kekije i patač, i brigantin (a osobito dva posljednja) gotovo isti tip broda, možemo pretpostaviti, da među njima i nije bilo nekih bitnih razlika u konstrukciji, a nazivi da su se mijenjali prema »modi« odnositelno razdoblja. Istina, u toku čitavog XVIII. stoljeća, a osobito pri koncu, česte su temeljite rekonstrukcije već postojećih brodova. Brodovi se obično produljuju i na njih se postavljaju novi jarboli i oprema. Mislimo ipak, da je glavni razlog tih povećanja i izmjena bogaćenje peljeških kapetana i mogućnost, da se brže dođe do većeg broda, a tek u manjoj mjeri da to predstavlja napredak i usavršavanje opreme brodova.

Već od sredine XVIII. stoljeća nave i pulake najveći su tipovi jedrenjaka. I jedan i drugi tip ima tri jarbola, koji su uvijek iz jednog komada. Nije nam poznata točna razlika između njih. Vjerojatno je, da je pulaka imala na stražnjem jarbolu (a nekad i na prednjem) latinsko jedro, za razliku od križnog jedra kod nave.

Devedesetih godina pojavljuju se prvi brikovi, jedrenjaci sa dva jarbola, sa križnim jedrima. Po tonaži brikovi su jednaki, pa čak i veći od nave i pulake. Oni brzo istiskuju sve ostale tipove tako da se pri koncu XVIII. stoljeća pelješka trgovačka flota sastoji isključivo od brikova, brigantina i poneke nave i pulake.

S obzirom na zastavu poznato je, da je samo jedan brod plovio pod mletačkom zastavom.¹⁴

U XVIII. stoljeću pelješki brodovi plove uglavnom Sredozemnim morem. Oni najčešće prevoze žito iz Carigrada ili grčkih luka, a pri koncu stoljeća i neposredno iz ruskih crnomorskih luka za Španiju, države Apeninskog poluotoka i za Austriju. U zadnjim decenijima poduzimaju i putovanja preko Oceana.¹⁵

Potkraj stoljeća Pelješac bilježi vrhunac razvoja svog pomorstva. Tome je uglavnom pridonijela neutralnost dubrovačke zastave, pod kojom su plovili pelješki brodovi, a ujedno su sa Sredozemnog mora nestali francuski, nešto kasnije i mletački jedrenjaci. Na Pelješcu u to vrijeme nema obitelji, koja nije, na jedan ili drugi način, vezana za brodove i pomorstvo. Isto su tako vrlo rijetki dubrovački brodovi, na kojima nema Pelješčana. Pelješke se obitelji naglo bogate, otkupljuju zemlju od dubrovačke vlastele i oslobađaju se kmetskih odnosa, a zatim podižu svoje kuće i palače. Stoga razdoblje od 1780.—1800. godine možemo s punim pravom smatrati »zlatnom epohom« pelješkog pomorstva.

¹⁴ U arhivskoj zbirci dra Cvita Fiskovića u Orebićima čuva se patent, što ga je Mletačka vlada izdala u svibnju 1752. kapetanu broda.

¹⁵ U listopadu 1797. nalaze se dva pelješka jedrenjaka u lukama Sjeverne Amerike. To se vidi iz pisma, što ga je 23. listopada uputio kapetan Matija Fisković iz New Yorka u Baltimore na adresu kapetana Vice Baletina. (Prijepis pisma nalazi se u arhivskoj zbirci dra C. Fiskovića).

Summary

NOTES ON THE HISTORY OF THE SHIPPING OF PELJEŠAC IN THE 17th AND 18th CENT.

The peninsula of Pelješac had a well developed shipping as early as in the 17th century. It consisted — it is true — only of smaller ship carrying at most 200 kolas, and they traded only in the Adriatic and the Mediterranean. An increase in the sea trade was hindered by the almost incessant wars during which the Republic of Dubrovnik — with great efforts — succeeded in maintaining its neutrality.

It is recorded that in that period the shipowners of Pelješac shared the ownership of 141 sailing ships. All those ships navigated under the flag of the Republic of Dubrovnik.

The most critical period of the Republic and its shipping (and consequently of the shipping of Pelješac as well) was the transition from the 17th to the 18th century. In that period Venice succeeded temporarily but entirely in cutting off from its hinterland the territory of the Republic of Dubrovnik and in blockading it almost completely from the sea. In that period many ships from Pelješac were sold to Venice, and the remaining ones were laid up in Pelješac.

By the middle of the century the position suddenly improved. By 1743 the shipowners from Pelješac rigged up some of their ships. Two years later even the Senate of Dubrovnik decided to rehabilitate the merchant marine. The shipping of Pelješac was rapidly increasing towards the end of the century, and it reached its peak in the nineties.

Records are available of 217 sailing ships in the 18th century whose full or partial proprietors were the shipowners of Pelješac. Out of those ships only one flew the Venetian flag.